

مکتبہ اجداد

۱۶ نجی سند

جزء، عدد : ۵۱

شوال ۱۳۱۳

چو جقلمه امثال و حکایه اوقوتمق

[حقنده ژان ژاق روصونک مطالعه سی]

—••••—

نصل اولورده مثلره و حکایه لره کور گبی « چو جقلمه آدابیدر » تعبیر اولور ؟
دوشونلزمی که مثل، چو جقلمی اکلندیررکن اغفال ایدر ! و چو جقلمه مثله کی
یالان ایله باشدن چیقهرق آره لقمه طوغری بی قاجریرلر . و تعلیم و تحصیلی آنلرک
خوشنه کیتک مقصدیله یاییلان شی ، مانع استفاده اولور .

مثلر بیوک آدمیره تعلیم آداب ایچون اوله بیلور . لکن چو جقلمه سویلنه جک
حقیقت چپلاق سویلنمیدر . نه وقت که حقیقتک اوزری بر پرده ایله اورتیلور ؛
آرتق چو جقلمه آنی قالدیرمق زحمتی اختیار ایتمز .

هپ چو جقلمه (لافونتن) (۱) مثلرینی اوکره دیرلر . ایچیلرنده آنلری
آکلایه جق برچو جق بوقدر . اگر آکلارلر ایسه دهفا فنا اولور . زیر آنلرده
مندرج اولان آداب و اخلاق اوقدر قاریشق و چو جقلمه سنلرینه اوقدر مخالفدرکه ،
اخلاق حسنه دن زیاده سیئات طرفه چکرلر . اما دیه جکسنگر که : ایشتهینه عامه ناک
ماورای ادراکنده سوزلره باشلادک . اولسون ! لکن بقالم بوسوزلر مقارن
حقیقتیدر دکلیدر ؟

دیمشدم که ، چو جق کندینه اوکره دیلان مثلری آکلایمز ؛ زیرا بومثلری
ساده لندیرمک ایچون نه قدر تکلف اولنورسه اولنسون ، آنلردن استنباط
اولنان معانی ادبی ، آنلرک ایچنه برطاقم افکار ادخالنه مجبور ایدرکه ، چو جق آنلری

(۱) ژان دو لافونتن ، برفرانسز شاعریدرکه ۱۶۲۱ سنه میلادیه سندن ۱۶۹۵ سنه .
سنه قدر برحیات اولمشدر . آثار منظومه سندن الک مشهوری ، حق مرغوبی قصص و امثال
اوزرینه نظم ابتدیی رساله درکه آداب و اخلاقه متعلق اولدینی ایچون فرانسده اطفاله ازیر
ایتدیرلر . برقاچ قصه سیده شنایی ایله اکرم بک طرفدن ترجمه نظمأ ترجمه اولمشدر .

درک ایدمهز . و شیوه اشعار آنلرک اگر چه خفطنی تسهیل ایدر ؛ لکن تفهیمی تعصیب ایدر . و بو حالد و وضوح معنی یرینه یالکز لطافت افاده ایله اکتفا اولنور . شو بر طاقم مثللرکه چو جققر ایچون نه آکلاشیلور ، نده فاندلری واردر . و دیگر لر بله قاریشق بولندقلری ایچون بلا ملاحظه آنلریده چو جققره اوکره دیرلر ؛ بولردن بحث ایتمهک فقط مؤلفک ، گویا بالخاصه چو جققر ایچون یامش اولدینی بر قاق مثله حصر نظر ایدم :

بن (لافونتن) مثلارنده آنجق بش آلیسنی بیلورم که . آنلرده چوچه سادهک لمعان ایدر . بو بش آلیندنده ، مثلاً برنجیسنی اتخاذا ایدرم که ، آنده مندرج اولان ادب هریاشه اویار . و آنی چو جققر اوته کیلردن ده تیز ، ده ذوق ولتله اوکره نورلر . و بوندن طولاییدرکه مؤلفده آنی کتابنک ابداسنه قویمشدر . بونده کی مال ، صحیحاً چو جققرک حوصله ادراکی دارمه سندله اولدینی و آنلرک خوشنه کیدرک تعلیم تربیه ایتدیکی فرض و تقدیر اولندقدله ، بومثل حقیقه مؤلفک نخبه آناریدر . ایمدی مساعده ایدک که ، آنی عیناً ذکر ایدمهک آز سوز ایله تحقیق ایدم . (۱)

قارغه ایله تلکی حکایه سی

لافونتن -- « قارغه اوسته قونمش بر آغاجک اوسته »
روصو -- اوسته می ؟ بوکله ناک معناسی ندر ؛ بر اسم خاصک عقینده نه معنایه دلالت ایدر . بوراده نه مفهوم ، مفهوم گوستر ؟
قونمش بر آغاجک اوسته نه دیمک ؟ قونمش بر آغاجک اوسته دیمز ، بلکه بر آغاجک اوسته قونمش دینور . بوجهته نظم مخصوص اولان تقدیم و تأخیر . الفاظی سوییلی ، و نظم ندر ، نثر نهیدیرلر آنی آکلاتلی .

(۱) بو حکایه معلومدرکه فرانسجه منظوم اولهرق ، بر شعرک دکل کله بکلمه ، بلکه بحق شیوه سیله برابر منظوماً هیچ برسانه و خصوصیه بزم لسانزه نقلی ممنوع و بوراده روصونک ایتدیکی تحقیقات ایسه منظومه ناک الفاظ و ترکیباته متعلق اولدینسندن بالضروره نثر ایله کلمه سی کلمه سته ترجمه اولندی .

لافونتن — « طوتاردی غاغه‌سند بر پینر »

روصو — فصل پینر؟ اسویچره، یاخود بری، یا فلنسک پینریمی ایدی. اگر چوجق هیچ قارغه کورممش ایسه، آگا قارغه دیمکن نه قزانورسکیز؟ اگر کورممش ایسه غاغلرنده پینر طوتدقلرنی فصل ادراک ایتسون؟ بر رسم تصویر ایتدیگمزرده دائماً طبیعت موافق یاملی بز.

لافونتن — « تلکی اوسته قوقو ایله جذب اولنهرق »

روصو — آلدی براوسته دها! لکن بونک ایچون شو عنوان یک مناسبدر. زیرا تلکی، صنعتدهکی حیللرله استاد مسلم طانمشدر. تلکی نه اولدیغی سویلملی، و آنک طبیعت صحیحه سیله مثلدردهکی وصف اعتباریسی بری برندن تفریق اولنملی. « جذب اولمش »! بوکله شمیدیلرده مستعمل دگلدر (۱) اوراسنی آگلاتملی. و شعردن بشقه یرده قوللاندیغنی سویلملی، چوجق صوره‌جق که نظم ونثر نیچون بشقه بشقه سویلنور. سز آگا نه جواب ویره جکسکیز؟ پینرک قوقوسیله جذب اولمش! بر پینرکه آغاچک اوستنده طوران قارغه‌نک آغزندهدر؛ آنده نه قدر قوقو لازمدر که، اورمانده، یاخود یتاغنده بولنان تلکی طویه بیلسون! سز شاگردگری تدقیقات صائبیه قابل بر عقل و ذکا حاصل ایتمی ایچون بویله می ادمان ایتدیررسکیز؟ حال بوکه بر برهان واضح کورمدکجه تسلیم مدعا ایتیه جک و سائرلرک نقلیاتندهکی صدق کذبندن تفریق ایده جک ایدی.

لافونتن — « آگا قوللاندی تقریباً شولسانی »

روصو — بولسانی! وای تلکیلر سویلرمی؟ وای آنلرده قارغه‌لرک لسانی اوزرهمی سویلر؟ ای متبصر اولان لالا! کنیدیکی گوزت. ویره جگک جوابی اقله ایو طارت؛ زیرا اوجواب سنک تصور ایتدیگک مرتبه‌دن زیاده مهمدر.

لافونتن — « وای! صباحکیز خیر اولسون قارغه افندی! »

روصو — افندی! چوجق بولفظک کلمات تعظیمه‌دن اولدیغنی هنوز بیلدن استهزا مقامنده استمالنی کورر. بوترکیده (فرانسزجه‌سند) قارغه کله‌سی حرف جر (۱) معلومدر که بوکله فرانسزجه عائددر.

ایله مرکب اولان حرف تعریف ایله دینلور . بو ادا نك سبب استمالی چوچقه تفهیم
ایتمزدن اول چوق ایشکُر اولور ؛ یعنی پك کوچ آگلاده بیلورسکُر .
لافونتن — « آه سز نه قدر دلبرسکُر . بکا نه قدر گوزل کورینورسکُر ! »
روصو — حشو زانْد بی لزوم . چوچق دیگر تعبیر ایله یینه اوشیئك تکرار
اولدیفنی گوروب نامردانه سوز سویلکی اوکره نور . اگر سز دیرسه کُر که . (بو
حشو زانْد مؤلفك صنعتیدر ؛ و تلکینك تدبیرنده داخلدر . زیرا سوزلرله مدح
و شای چوغالدر کبی کوسترمك استر .) بو اعتذار بکا کوره پك اغالدر ؛ لکن
بم شاگردمه کوره دکل .

لافونتن — « یالانسز سویلرم که اگر سزك صداکُر دخی »

روصو — یالانسز سویلرم ! وای ؛ بعض یالانده سویلنورمی ؛ اگر سز
تلکینك یالانسز سویلرم دیسی بعض کرّه یالانده سویلنمسندنری اوکره دیر ایسه کُر
چوچق نه اولور ؟

لافونتن — « تویکُرّه مشابه ایسه »

روصو — تویکُرّه مشابه ایسه ! بو کله نه معنی کوسترر ؟ آرتق صدا ایله
توی کبی ایکی کیفیت متخالفه نك جهت مشابهتی اوکرتمکه جبایلیك ، باقك چوچق
آکلارمی ؟

لافونتن — « سز بو اورمان مسافرلرنك سیمرغی اولمیسکُر » (۱)

(۱) سیمرغ ، قدیم مصر بت پرستلردن روایت اولندیفته کوره قره قوش جته سنده
تیله ، بونی یالیز رنگنده ، قیروغنی بیاض ، وجودینك توبلری آتشی قرمز ایله قاریشق ،
گوزلردن آتش صاچار بر قوش در ، عمرنك آخر اولدیفنی حس ایدنجه قوقولی آغاجلری
بر بره طویلار و آنلرله کندوسنه بر یووه یاهورق ایچنه گوردکن صکره . یووه گونش حرارتیه
طوتشور کندیده برابر یانارمش . کندوسی یانارکن کمیکنك ایلگندن بر قورد حاصل اولقله
بیویه رک سیمرغ اولورمش و هربری بش آلتی بوز ییل یشارمش . بوقوشك الینوزلستاندن
بوزمه فرانسه جه سی (فنیقس) در . بزده کی ایران اکازیپندن اولان مشهور سیمرغ ایله
(ققنوس) و (عناق) قوشلری حقنده ایشیدیلان خرافات ایله بونك آره سنده اوقدر
مشابهت گوریلورکه یامصرلیلر بو خرافه فی عجملردن آلوب بوزمشار یاخود عجملر مصرلیلردن
چالوب حاشیه اندیرمشار ظن اولنور . هله عربلرک بوسا (عناق مغرب) نامنی ورمه لری
پك غریبدر .

روصو — سیمرخ ! سیمرخ نہ دیمک ، ایشته در حال اساطیر سالفہ واکاذیب ۔
قدیمۂ بت پرستانہیہ دوشدک . بو اورمان مسافرلری ! نہ تعبیر مجازی ! مداهن
تلیکی زیادہ مؤثر اولمق ایچون لسانی دھا کبارانہ آغزلشدیریور . بو نکتهنی
چوجق آگلارمی ؟ عجبا عبارده شیوۂ بلاغت وشرافت نہدر ؟ بیاغی عبارہ
نہدر ؟ بیلورمی ، وئیلگہ مقتدر اولورمی ؟

لافونتن — بوسوزلردن قارغہ سونج ایلہ کنیدیگی غائب ایدوب «
روصو — بو ارسال مثلك شیوہسنی حس ایتک ایچون کشتی چوق شدتلی
ہوای نفسانیلرہ ، یعنی سونج ایلہ کنسینی غائب ایتک کبی حالانہ اوغرامش
اولمق لازمدر .

لافونتن — « وگوزل سسنی کوسترمک ایچون »
روصو — اونوتیمک کہ بو شعرلری وبتون بو حکایہنی آگلامق ایچون
قارغہنک گوزل سسی نصل شی اولدینغی چوجغٹ سلسی اقتضا ایدر !
لافونتن — « او قوجان غاغہسنی آچار آغزندن شکاری دوشوریر »
روصو — بو شعر تجبہ سزاوار اولہجق درجہدہ گوزلدر ؛ آندہکی آہنک
وادا تصویر کیفیت ایدر . بن بر قوجہ چرکین غاغہنی آچلمش گوریرم . وپینرک
دالدر آرمسندن آشاغی دوشدیگنی ایشیدیرم . لکن بو نوع لطافتلر اطفال
ایچون ضایعدر .

لافونتن — « تلیکی آنی قاپار ودرکہ : بنم گوزل اقدام »
روصو — ایشته بورادہ ابولک زوزکلگہ دوندی . شبہہ یوق کہ چوجقلرہ
تعلیم اناسندہ وقت ضایع ایدلمیوب چوق شیر اوکرہ دیلور .
لافونتن — « اوکرہنک کہ ہریر مداهن »
روصو — قاعدۂ عمومیہ ؟ آرتق بز اورادہ یوغز .
لافونتن — « آگما قولاق ویرہنک کیسہسندن کچینور »
روصو — اون یاشندہ بولنان ہیچ بر چوجق بو شعری آگلایہمز .
لافونتن — « بو درس شبہہسز بر پینر دگر »

روصو — بو آکلاشیلور و مآلده پک گوزلدر . لکن ینسه آز چو جوق بولنورکه پینر ایله درسی معاینه ایده بیلسون ، و پینری درسه ترجیح ایتمسون . ایددی بو تعبیرک مجرّد بر لطیفه دن عبارت اولدیفنی چو جغه آکلاتملی . چو جقلره کوره نه قدر اینجه !

لافونتن — « قارغه محبوب و متحیر اوله رق »

روصو — دیگر حشو زائد . لکن بو آرتق هیچ معذور طوتلر .

لافونتن — « ایش ایشدن کچدکن صکره بردها بویله آلدانیه جغه یمین ایتدی . »

روصو — یمین ایتدی ! هانگی شاشقین لالادرکه یمینک نه دیمک اولدیفنی چو جغه آکلاتمغه جسارت ایده !

ایشته بر خیلی تفصیلات . لکن بو مثله کی معانی بی تشریح و اومعایدن هر برینی دخی مجتمع اولدیفنی برنجی و ساده درجه سته تنزیل ایچون بو تفصیلات ینسه چوق دکلدر . آنجق چو جغه مرانی افاده ایچون بو تشریح و تفصیل کیمه لازم اوله جق ؟ بزدن هیچ بری کندینی بر چو جغک یرینه قویه جق قدر فیلسوف دکلدر . شمعی کچلم آداب جهته :

بن شونی صورارمکه ایشلرینی بجرمک ایچون انسانلر یالان سويلرلر ، مداهنه ایدرلری اوکرده جک آتی یاشنده کی چو جقلرمیدر ؟ پک اولسه آنلره بعض مستزیرلرک چو جقلری مسخره یه آلدقیری و چو جقلر کبرلی اولنجه کیزلیجه آنلره اکلندکاری تفهیم اولسه بیلور . لکن پینر هپسینی بوزار . پینرک بشقه غاغه دن دوشمسی شویله طورسون ، حتی کندی آغزلردن دوشمسی بیلره آنلره آکلا دیله ماز . ایشته خلقلک ماورای ادراکننده اولان مطالعلمک ایکنجیسیده بودر . لکن ینسه اهمیتی ده آشاغی دکلدر .

چو جقلر مثللری اوکره نجه آرقه لری صره گزوب ایوجه دقت ایدک ! مثللرک فعلیاتی اجرایه گلدکارنده بیاغی بسبتون مؤلفک خلاف مقصودینی یاپارلر . و کندیلرینک وقایه و تداویلری مقصود اولان قصورلردن توقی ایده جکلرینه مثال

مقامنده اراد اولنان سيئات جهته ميل و محبت ايدرلر . شو چكن فقرده چوجقلر قارغيني مسخرهيه آلورلر ؛ لکن هپسي تلکيه محبت ايدرلر .

او فقرده دن صکره کی حکایه (۱) ده دخی سز چوجغه آغستوس بوجگنی مثال طوتدرمق استرسکز ! حال بوکه تماميله آنک خلاقه اوله رق آنلر قارنجیهی انتخاب ايدرلر . هیچ کیمسه کندینک آچالدیغنی استمز . چوجقلر دائما گوزل وضعده گوريله جک موقعده بولمغنی ترجیح ايدرلر . زیرا بوانتخاب کشینک متصف اولدیغنی حب نفسدن نشأت ايدر و امر طبعی در .

لکن صباوت ایچون نه قورقچ درس ! عجیب الخلقه اولان مخلوقاتک اڭ کوتوسی او طمعکار و طاش یورکلکی چوجقدرکه کندندن استیلا ن شئی بیله رک رد ايدر . قارنجیه بوندنده زیاده در . زیرا چوجغه رد ایله برابر برده استمزا اوکره دیر .

هربر مثل که آنده آرسلان بولنه ، تهکیم اکثرنده و اردر ؛ چوجق در حال کندینی آرسلان ايدر . و هر نه تقسیمده کندیسی باش اولورسه آرسلانه تقلید ایله بیوک پارچهیی کندی نفسی ایچون یقالغه همت ايدر . لکن برکوچک سیگک آرسلانه غالب اولسه ایش دگیشور . آرتق چوجق آرسلان دگل سیگسکدر . برگون کندینه مخالفت ایدن اولورده آچیقدن آچیغه مقابله ایدر مزنسه چوالدوز ایله اولدیرمگی اوکره نور . ضعیف قورد ایله سمیز کوپک فقره سنده (۲) دخی چوجغه تعلیمی آرزو اولنان

(۱) لافونتن رساله سنده بو فقره دخی منظومدر . خلاصه ترجمه یی بویه در : بر آغستوس بوجگی بشون یاز ترکی چاغرمقله وقتنی بکوره رک قیش گلدکده ذخیره سز و آج قالور . قومشوسی قارنجیه گیدرک حالی سویلر ، یازه قدر اودنج براز نواله استر . قارنجیه آسکا - یازک نه یاپیوردک ؟ - دبه صورار . آغستوس بوجگی : یازین ترکی چاغرمقله مشغول ایدم دیغه ، قارنجیه ده : - اوبله ایسه شمیدی ده اوبنا - دیر و ذخیره سنی کتم ايدر .

(۲) بو فقره دخی لافونتنده منظومدر : قوردک بری ضعیف دوشمش ، برگون بر سمیز کوپکه راست گلوب آنک یال وبالنه تعجیله سبب سمنددن سؤال ایتش . کوپک جواباً : سز طاغلرده ، بارلرده گروب مخصوص طعامکز اولدیغندن بویه ضعیف اولورسکز . اما بز دائما اطعمه نفیسه ایچنده مستغرق اولدیغمز جهته سمیز اولورز . و اگر استرسه ک سنده وحشتی ترک ایدوب بمله برابر گل ، آز وقتده بدن اعلا اولورسک دیر . قوردک ایسه بوتکلیف جاننه منت اولمقله موافقت گوسترر . فقط گوره جگی خدمتی صورار . کوپک دبرکه : گوره جگک ایش برشی دگلدر . یالکیز الی دگسکلکی دلیجیلری قوغه لمقدن عبارتدر .

اعتدال و تحمل یرینه چوچق بر بشقه سیئه استحصال ایدر . بر وقت بر قز
چوچقنی بو حکایه ایله مضطرب ایتمشلر ایدی . او چوچقنک برچوق آغلادیغنی
اصلا اونوده مم . حال بوکه مقصدلری چوچغه اطاعت اوکرتمک ایش . نهایت
گوچله آغلامسنگ سبی آکلاشلدی . مگرسه زواللی چوچق کنندینی زنجیرله
باغلو و بونونک دریلری صیرلمش گوره رک مضطرب اولورمش . و نیچون قورد
اولدم دیه آغلارمش .

ایمدی برنجی فقره نك خلاصه ادبیسی چوچق ایچون ذیلانله بر مداهنه
درسیدر . ایکنجی فقره نك (۱) کیده انسانیتسزلك ، اوچنجی فقره نك (۲) کی
حقسزلق ، دردنجی فقره نك (۳) کی هجو و ذم ، بشنجی فقره نك (۴) کی آزاده لك
درسیدر . هله شو صکره کی درس بنم شاگردم ایچون نه قدر بهوده ایسه سزک
شاگردلرک ایچونده اوقدر او یغونسز دوشر . سز آنلره بری برینه مخالف
قاعده لر اوگر درسکژده صکره بو امکلرکژدن نه ثمره مأمول ایدرسکژ ؟ لکن

بونک اوزرینه برلکده گیدرلر ایکن قورد بر آراق کوپکک بونونک دربی صیرلمش
اولدیغنی گوره رک سببی صورار . کوپکده جوبنده ، بو برشی دگل ، گوندوزلری بوغه
پکور دکاری طاسمه نك بریدر . دیر . قورد بو جوابی آله : بن سنک نه گوزل تمکربنی
استرم + نه طاسمه ایله بوغنی صیردیم . بنم آزاده سرانه کشت و گذارم هر درلو اطعمه دن
الذره دیهرک اورادن صاویشر .

(۱) آغستوس بوجگی فقره سی .

(۲) ایکی یوکلی قاطر برار بولده گیدرلر مش . برنک یوک یولاف ، دیگر نك کی حاصلات
رسومیه آجه سی ایش . آجه یوکلی قاطر بویه فیتی بر بونک آئنده اولدیغندن متکبرانه
و مغضانه گیدوب طوررکن اوکلرینه خرسزلر چیقمش ، و آجه یوکلی قاطره هیوم ایتشلر .
قاطر برار مقاومت صددندنه بولمش ایسه ده بر اعلا کوتک ایش . او ائشاده قاطر فریاد
ایدک بو فصل انصافسزلقدر ؟ بمله برار اولان ارقداشمه کیمسه تعرض ایتیور . دیدکده
ارقداشی آجواب و پروب : آفر خدمتلرده بولحق ایو برشی دگلدر . آزاده بویه عقبه لری
اولور . اگر سنده بنم گبی بر فقیر دگر مجبی به خدمت ایده ایدک شمدی راحت اولوردک
دیمش .

(۳) بر قوربغی اوکوزی گوروب جسامتنه حسد ایش ؛ بنده آنک گبی بیویه جگم دیو
کنندینی صیقوب شیشره شیشره عاقبت چاتلامش .

(۴) بالاده ذکر اولنان ضعیف قورد ایله سمیز کوپک فقره سی .

بلکیده اوله بیلورکه بنم شو مثلر حقنده تعريض ایچون سرد ایلدیگم مطالعات ادبیه آنلرک تأیید ابقاسی ایچون دخی سبب اتخاذ اولنه بیلور .

جمعیت بشریه ده آداب، یا سوزده، یا فعلده گر کدر . و بو ایکی نوع آداب یکدیگرینه بکزه مز . برنجیسی عقاید مسیحیه کتابنده درکه او آداب، اوراده براقیلور . ایکنجیسی لافونتنک مثلرنده در، چو جقار ایچون . و حکایه لرنده در ؟ والده لر ایچون . بر مؤلف بونلرک هپسنه الیرر .

لافونتن افندی ! گل سنکله صلح اولهلم : بن کندمجه سنرک تألیفکزی بالانتخاب اوقویه جغفی و آکا محبت ایده جگمی و مثلرکزدن حصه مند منفعت اوله جغفی سنره وعد ایدرم، زیرا مأمول ایدرم که آنلرک مالی اوزره بر خطایه دو شتم . لکن رخصتکزله بنم شاگردمی آنلردن هیچ برینی اوقومغه براقیه جغفی . تا اوزمانه قدرکه، ربغی بیله آکلامدیغی شیلری آکا اوکرتمک نهیه یرادیغنی و آکلامدیغی شیلریده تحریف ایتیه جگنی و آداتان شخص مغفلدن عبرت آلهرق اصلاح نفس ایده جگنه، آداتان حیله کاره تقلید داعیه سنده بولیمه جغفی سنر بکا اثبات ایده سکر .

